

BİRBİRİMİZİ ANLAMADA İLETİŞİM DİLİNİN ETKİSİ

Dünyada yaratılmış olan bütün varlıkların kendi aralarında bir iletişim aracı bulunmaktadır. İnsanlar konuşarak anlaşırken hayvanlar koklaşarak iletişim kurmaktadır. Yaratılmışların her birine kendi aralarında bir iletişim vasıtası verilmesi birlikte yaşamının ve bunu gerçekleştirirken kullanılacak araçların önemini vurgulaması açısından önem arz etmektedir.

Günlük yaşamımız içinde bazen karşımızdakilerin bizi iyi anladıklarından bazen de hiç anlamadıklarından söz edilmektedir. Konuşmalarımızda, tartışmalarımızda ve müzakerelerimizde karşımızdaki insanların bazen yaralayıcı, incitici, dışlayıcı, ayırıcı, parçalayıcı bazen de bütünleştirici, yumuşak ve duygu yüklü bir dil kullanıldığından bahsederiz. Bu durum bizler için dilin iletişimde ne kadar önem arz ettiğinin bir göstergesidir.

Her bir insanın iletişim kanalları farklıdır. Bazı insanlar yumuşak bir ifade ile seslenince mesele çözülürken bazılarında ise sert sözlere alışkın bir hayat yaşaması itibariyle o yönlü sözlerden hoşlanmakta ve problem çözmektedirler. Genellikle şehirlerde yaşayan ve şehir kültürüne aşinalık kazanmış bireylerin yumuşak bir ifade tarzına sahip oldukları tespit edilmektedir. Kırsal kesimde yaşayanlar ise daha sert bir mizaca sahiptirler. Onların aralarındaki iletişimde ifade tarzları, davranışları ve mesele çözümleri şehirde yaşayanlara göre daha sert yaklaşım ve hareketlerle olmaktadır. Şehirler, birçok kültürün bir araya geldiği, insanların bir arada yaşama bilincinden kaynaklanan durumla kişilerin eksiklerini gördüğü bir ortam sunmaktadır. Eğer insan kırsal kesimden şehre göç etmiş ise, kırsaldaki hayatından bir kısmının şehirdeki yaşam süresinde değiştiği görülmektedir. Kırsalda yaşayan insanlar kısa sürede meseleyi halletme yoluna giderken, şehir hayatını ve kültürünü benimsemiş bireyler uygun bir iletişim ile sonuca ulaşmayı yeğlemektedirler. Bunu günümüz Türkiye'sinde Doğu ile Batı bölgelerimizdeki problem çözme yollarındaki metotlara bakıldığında daha net görülecektir.

İnsanların farklı iletişim dillerini kullanmalarında coğrafi şekillerin etkisi muhakkaktır. Özellikle coğrafi şartların çetin olduğu yerlerdeki insanlarla düz yerleşim yerlerinde yaşayanların farklı olduğu tespit edilmektedir. Mesela, Karadeniz bölgesinde yaşayan insanların kısa sürede kızdıkları görülürken, Ege ve İç bölgelerdekiler ise tam tersi durumdadırlar. Coğrafi şartların çetinliği, insanların onlarla mücadele etmek zorunda

kalmaları onların diline de yansımıştır. Çünkü hayatı kazanmanın zorluğu duygu, düşünce ve iletişim vasıtalarına yansımaktadır. Meşhur İslâm mütefekkeri İbn Haldun da toplumdaki bu durumu ifade etmek için şehirlerdekilere hadari, çölde ve kırsal kesimlerdekilere ise bedevi ifadelerini kullanma ihtiyacı hissetmiştir.

Bireylerin eğitim seviyeleri iletişim dillerine de etki etmektedir. Eğitim ve kültür seviyesi insanın iletişimde kullandığı dile etki etmektedir. Bilgi seviyesi az olanı kavak, ilerletene ise meyveli ağaç benzetmesi boşuna yapılmamıştır. İnsan bilgi ve beceri seviyesi ilerledikçe anlayışı genişleyecek, meselelere bakışı derinleşecek ve önüne gelen bir konuda bir adım ötesini düşünüp iletişimi o yönlü olacaktır. Mutlaka her kesimin kendi içinde istisnaları olabilecektir. Ancak genel yaklaşımın bu çerçevede olduğunu etrafımızdaki ilgili şahsiyetlere bakıldığında görülecektir.

Cehaletin olduğu yerde iletişimin seviyesi farklıdır. Konuşmanın oranı oldukça düşüktür. Kısa sürede fiziki muamelelere başvurulmaktadır. Yakıp-yıkma, hakaret etme ve düşüncelerini sert ifadelerle nakletmeyi tercih etmektedirler.

İslâm dini de bireylerin durumlarına göre farklı iletişim vesileleri tavsiye etmektedir. Allah Teâlâ, Hz. Peygamber ve dolayısıyla bizlere hitaben *“Etrafındakilere yumuşak bir yaklaşım sergile, aksi durumda yanında kimse kalmaz”* (Âl-i İmrân, 3/159) ifadesini Kurân-ı Kerîm’de zikretmektedir. Lokman (a.s.) oğluna tavsiyede bulunurken toplumda nasıl hareket etmesi gerekenleri vurgularken nezaketi bir iletişim vasıtası olarak tavsiye etmektedir (Lokman, 31/13-19). Kelime anlamı “selamet” ve “barış” anlamına gelen İslâm’ın yumuşaklığı ve nezaketi tavsiye etmesi gayet doğal karşılamak gerekir. Allah’ın emirlerinin muhatabı olan bizlerin de aynı iletişim vasıtalarıyla bezenmemiz en doğru yol olacaktır.

Hz. Peygamber (s.a.s.), bir iletişim uzmanıdır. Çocuklarla karşılaştığı zaman onlarla iletişim vasıtası olan oyunlarla oynamayı tercih etmiştir. Hem torunlarıyla hem de sokaktaki çocuklarla oynaması buna birer örnektir. Yaşlılarla anlayacakları seviyede iletişim kurmuştur. İnsanlara meseleleri genellikle konuşarak anlatmayı yeğlemiştir. Zaman zaman da susarak iletişimde bulunmuştur. Gördüğü veya yaşadığı olaylarda farklı düşündüğünde eğer kızdığı fakat telaffuz etmediği bir durum varsa yüzünün kızardığına şahit olunmuştur. Bu, onun anlatılanlar karşısında katılmadığı bir durumun olduğunu beyan eden bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Zaten sahabiler de bunu böyle tanımlamışlardır. Çölden gelen bedevi’lere hitabıyla Medine’de

yaşayanlara yaklaşımı farklı olmuştur. Çünkü yukarıda da bahsedildiği üzere her birinin anlayış, kavrayış ve idrak seviyesi dolayısıyla iletişim kanalı farklılık arz etmektedir. Bu çerçevede Allah Rasûlü'nün "*İnsanların akıl seviyelerine göre konuşun*" (Deylemî, *el-Firdevs bi Me'sûri'l-Hitâb*, I, 398) sözü kulaklara bir iletişim metodu olarak küpe yapılmalıdır.

Rasûlüllâh'ın iletişim dilinde yumuşak, kuşatıcı, teşvik edici, kuşatıcı, empati kurma ve kötülüklere karşı uyarıcı bir yaklaşım görülmektedir. Onun bir iletişim uzmanı olduğuna en büyük örnek cehaletin zirvesini yaşayan bir toplumu 23 yılda karıncayı bile ezemez konuma getirmesiyle tespit edilmektedir. O, çok iyi bir iletişim sergilemiş ki, hayatı boyunca yaptığı savaşlarda sadece 250 civarında insan ölmüştür. İkinci dünya savaşında 4 milyon insanın öldüğünü düşünürsek iletişim dilinin eşrefi mahlûkat olan insanın kazanılması adına nelere vesile olabileceğini göz önüne sermektedir.

Bugün ümmeti olmaktan iftihar ettiğimiz Hz. Peygamber'in iletişim diline ihtiyacımız vardır. Birbirimizi anlamaya her zamankinden daha fazla gereksinim duymaktayız. Birleştirici, bütünleştirici ve karşımızdakini anlamaya iletişim dilimizi yeniden dizayn ederek başlayabiliriz. Başkalarına zarar vermeden, incitmeden anlamaya çalışarak hareket etmek herkesin yararına olacaktır. Her insanın iletişim kanalı farklıdır. Karşımızdakilerin mutlaka iletişim dillerini tespit ederek yaklaşım göstermek problemleri çözmede daha fazla kolaylık sağlayacaktır. Unutmayalım ki bizler insanlar olarak meseleleri konuşma yoluyla iletişim kurarak halletmeliyiz. İletişim kurmanın en önemli vasıtası dilimizi güzel oluşturmaktan geçmektedir. Aksi halde sözlerin bittiği yerde eller, kollar ve sözlü şiddet devreye girecektir.